

«Crowded out»? Relative forskjeller og relativt store tolkningsproblemer

«Crowded out»? Relative inequalities and relatively large interpretation problems

Kristian Heggebø

Forsker II, NOVA, Senter for velferds- og arbeidslivsforskning, OsloMet
kristian.heggebo@oslomet.no

Justyna Bell

Forsker II, NOVA, Senter for velferds- og arbeidslivsforskning, OsloMet
justyna.bell@oslomet.no

Ida Tolgensbakk

Forsker II, NOVA, Senter for velferds- og arbeidslivsforskning, OsloMet
ida.tolgensbakk@oslomet.no

Jon Ivar Elstad

Forsker I, NOVA, Senter for velferds- og arbeidslivsforskning, OsloMet
jon.i.elstad@oslomet.no

«Immigration and Social Mobility», publisert som et såkalt *Discussion Paper* i oktober 2018 av tre forskere ved Frisch-senteret (Hoen, Markussen & Røed, 2018), hevder at innvandringen har ført til større ulikhet blant norskfødte.¹ Konsekvensen av en økende innvandrerbefolkning skal være dårligere sjanser i arbeidslivet for barn av lavinntektsforeldre. Innvandringen «affects low-class natives by pushing some of them out of the labor market», står det i studien (s. 15), og lavstatus norskfødte skal ha blitt «crowded out ... in the labor market» (s. 27). Vi mener studien er problematisk. Samtidig vil vi understreke at artikkelen er kompetent og interessant. Her vil vi imidlertid først og fremst legge fram våre kritiske kommentarer.

Utgangspunktet for studien er en observasjon vi tror er helt reell: Lavstatus norskfødte har mer sysselsettingsvansker enn andre norskfødte, og andelen blant dem utenfor arbeids-

1. Med «norskfødte» mener vi bosatte uten innvandrerbakgrunn. Vi kunne kalt dem «innfødte norske/innbygere», mens «etnisk norske» både er upresist og har konnotasjoner vi vil unngå.

livet har økt siden 1990-tallet. Tidligere Frisch-studier har behandlet dette på flere måter, blant annet ved å diskutere betydningen av (manglende) kompetanse, sjansene for arbeid etter bedriftsnedleggelse, om trygdeordningene gjør det «for lett» å forlate arbeidslivet, og om det er en «smitteeffekt» fra uføretrygdene i nabolaget. Nylig undersøkte dessuten Frisch-forskere om grunnen kunne være at IQ-en til barn av lavinntektsforeldre har sunket, relativt til andre barn (Markussen & Røed, 2017). Denne tolkningen fant de imidlertid ingen støtte for. Den studien vi omtaler her, er altså nok et bidrag til å forstå vanskene i arbeidslivet blant lavstatus norskfødte, og nå er det innvandring som får status som hovedforklaring, mens studien ikke nevner de tidligere forklaringsforsøkene.

Forfatterne er opptatt av *relative forskjeller*, og de empiriske analysene fokuserer gjennomgående på hvordan det går med norskfødte barn av lavinntektsforeldre *sammenlignet med* barn som har foreldre plassert høyere oppe i inntektshierarkiet. Men dette fokuset på relative forskjeller – eller *sosial mobilitet*, som tittelen smykker seg med – glir nærmest umerkelig over til påstander om absolutte (arbeidsmarkeds-)utfall med en gang resultatene skal tolkes. Dette er en av flere problematiske aspekter ved studien som vi ønsker å kaste lys på i denne kommentaren.

HVILKE MEKANISMER?

Vi mener vitenskapelige artikler bør tydeliggjøre hvilke prosesser og mekanismer som kan være involvert. I denne studien (heretter kalt HMR) blir dette gjort i liten grad, men grunn tanken er nok den følgende: Om tallet på arbeidssøkere overstiger tallet på tilgjengelige jobber i et bestemt segment i arbeidsmarkedet, blir konkurransen om å få arbeid hardere, arbeidsgivere kan presse lønningene nedover, og flere av arbeidssøkerne vil stå uten jobb. HMR påpeker at innvandringen særlig har kommet fra nye EU-land som Polen og Litauen, samt fra Afrika, Asia og Tyrkia (heretter kalt PLAAT-innvandrere). Om de får arbeid, vil de ofte bli «recruited to jobs typically held by lower-class natives», og dette skal ha ført til at PLAAT-innvandrerne «have crowded out lower-class natives in the labor market» (s. 27).

HMR går ikke i detalj, men det er jo ikke utenkelig at noe slikt kan skje. I bygg- og anleggsbransjen har fagbevegelsen pekt på at seriøse firmaer har blitt skviset ut av lave anbud fra entreprenører med lavtlønnet arbeidskraft fra nye EU-land. Liknende er også observert i andre bransjer. En studie fant for eksempel at overnattingsbedrifter brukte innvandrere for å skifte ut «arbeidsstyrken i retning av billigere arbeidskraft» for å oppnå økt lønnsomhet (Iversen, Aalen & Jakobsen, 2017) – men denne studien fant ikke liknende tendenser i serveringsbransjen. En annen studie fant at arbeidsgivere i hoteller og fiskeribedrifter foretrakk enkelte innvandrergrupper framfor norskfødte til bestemte typer jobber i virksomhetene (Friberg & Midtbøen, 2017).

Andre forskningsfunn er imidlertid mindre kompatible med tesen om at lavstatus norskfødte blir «crowded out» av PLAAT-innvandrere. Eksperimenter har vist at personer med innvandrerbakgrunn blir diskriminert i ansettelsesprosesser (Birkelund, Rogstad, Heggebø, Aspøy & Bjelland, 2014). Der det er konkurranse om jobbene og mye ellers er likt, vil norskfødte oftest gå foran. Tidligere funn fra Frisch-forskere underbygger også jobbvanskene for innvandrere, for eksempel at høy lokal arbeidsløshet har mye sterkere negativ effekt på innvandrernes arbeidsdeltakelse enn på de norskfødtes sysselsetting (Brats-

berg, Raaum & Røed, 2016; 2017). Et annet Frisch-funn er at svært mange sysselsatte PLAAT-innvandrere jobber i konjunkturutsatte bransjer med høy risiko for innskrenkninger og nedleggelse (Bratsberg, Raaum & Roed, 2018). Heller enn at PLAAT-innvandrere «tar jobbene» til norskfødte, betyr vel dette at innvandrere, siden de har begrensede muligheter, skyves til deler av arbeidslivet som lavstatus norskfødte styrer unna?

Vi mener en slik (eller liknende) diskusjon av «crowding-out»-mekanismen burde vært med i HMR-studien. Her kunne en også drøftet mulighetene for at PLAAT-innvandring *ikke* har noen kausal sammenheng med arbeidsdeltakelsen blant lavstatus norskfødte. Kanskje det først og fremst er kompetanse, eller helse, blant lavstatus norskfødte som avgjør arbeidsdeltakelsen deres, *uavhengig* av om det er få eller mange PLAAT-innvandrere i området? Og det er vel også en mulighet for at innvandring har en *positiv* effekt for sysselsettingen blant lavstatus norskfødte? Innvandring kan jo føre til større tilgang på arbeidskraft, noe som kunne tiltrekke flere investorer. En økende befolkning i regionen vil kunne bidra til flere arbeidsplasser – flere jobber i butikker, skoler, kaféer osv. HMR-studien synes fastlåst i en forestilling om et gitt, begrenset arbeidsmarked der mange arbeidssøkere konkurrerer om et statisk antall jobber, men dette er ikke et realistisk premiss.

Imidlertid har HMR-studien en argumentasjon som henspiller ikke bare på en «crowding-out»-mekanisme, men dessuten på to andre mekanismer. Som vi kommer tilbake til nedenfor, fokuserer analysene på en antakelse om at *forskjellen* i arbeidsmarkedsutfall mellom norskfødte med lavinntektsforeldre og norskfødte med foreldre høyere i inntektshierarkiet øker jo større PLAAT-innvandringen har vært. HMR skriver: «Economic theory suggests that natives with qualifications that are complementary to the qualifications of immigrants gain from higher immigration, whereas natives with qualifications similar to those of immigrants may lose ...» (s. 5).

Høystatus norskfødte vil altså tjene på PLAAT-innvandringen mens lavstatus norskfødte vil tape, og omvendt vil lavstatus norskfødte faktisk ha en *fordel* av at høystatus norskfødte «utsettes» for innvandring fra høyinntektsland. Dette kan fremstå som noe kontrainuitivt ved første øyekast, men husk at det her er snakk om *relative forskjeller*. Det trenger altså ikke være slik at renovasjonsarbeidere får høyere lønn dersom det kommer flere «high skill»-innvandrere til Norge. Men renovasjonsarbeidere kan muligens oppleve en bedre lønnsutvikling sammenlignet med for eksempel ingeniører, dersom mange tyske ingeniører trer inn på det norske arbeidsmarkedet og dermed «presser» norske ingeniørlønninger nedover (eventuelt bremser lønnsutviklingen noe). Men selv om dette empiriske scenariet er langt fra urealistisk, så fremstår det unektelig som veldig rart at den ulikhetsreducerende effekten av innvandring fra høyinntektsland er såpass sterk. Dersom man sammenligner koeffisientene i tabell 1 (s. 16), ser det faktisk ut som om den ulikhetsdempende effekten av innvandring fra høyinntektsland er kraftigere enn den ulikhetsforsterkende effekten av PLAAT-innvandring. Dersom dette faktisk stemmer overens med virkeligheten og ikke bare er gjeldende i en noe abstrakt, økonometrisk modell (som med fordel kunne blitt presentert på en mer transparent måte), så kan jo dette være svært gode nyheter i en tid preget av økende ulikheter i inntekt og formue i mange europeiske land.

Videre impliserer analysemodellen en ganske spesiell oppfatning av hvordan PLAAT-innvandring skulle svekke arbeidsmulighetene blant lavstatus norskfødte. Her viser det seg nemlig at «eksponering» for PLAAT-innvandring *ikke* dreier seg om situasjonen på den

delen av arbeidsmarkedet hvor lavstatus norskfødte prøver å få innpass når de er ferdig med skolegangen. Derimot dreier «eksponeringen» seg om innslaget av PLAAT-innvandrere i regionen der de lavstatus norskfødte bodde som *barn og ungdom* – antatt bosted i «commuting zone [dvs. arbeidsmarkedsregion] of childhood/adolescence» (s. 7). Også her kunne mekanismene vært mer utdypet. Mener HMR at det som svekker situasjonen for lavstatus norskfødte i arbeidslivet er en høy andel PLAAT-innvandrere i *oppvekstmiljøet*? Hvordan skal dette kunne skje – via en negativ effekt på utdannings- og yrkesambisjonene blant de norskfødte barna i lavinntektsfamilier?

ANALYSEMODELLEN

En rimelig tolking av «crowding-out»-mekanismen er at arbeidssøkere med PLAAT-bakgrunn øker sin sysselsetting på bekostning av lavstatus norskfødte, og at dette skjer i økende grad jo flere PLAAT-innvandrere som bor i regionen. Dette kunne testes ved å sammenligne arbeidsmarkedsregioner som var tilnærmet like for 20 år siden, blant annet med hensyn på sysselsettningsnivået blant lavstatus norskfødte. Noen av regionene vil ha hatt en stor økning i andelen PLAAT-innvandrere i befolkningen, mens andre vil ha hatt moderat eller ingen økning. Om sysselsettingen blant lavstatus norskfødte utviklet seg vesentlig dårligere i regionene der andelen PLAAT-innvandrere økte mye, kunne det tyde på at PLAAT-innvandrerne har «crowded out» lavstatus norskfødte.² Men en slik korrelasjon måtte selvsagt sjekkes videre. Et viktig spørsmål er i hvilken grad PLAAT-innvandrerne faktisk er i jobb. Det er vel kjent at arbeidsdeltakelsen til flere innvandrergupper er relativt lav, og informasjon om hvor stor andel PLAAT-innvandrere det finnes i arbeidsmarkedsregionen sier ikke noe direkte om deres inntog i arbeidslivet. Et annet spørsmål dreier seg om de konkrete grunnene til redusert arbeidsdeltakelse blant lavstatus norskfødte. Var grunnen at de ble utkonkurrert av PLAAT-innvandrere? Eller at noe annet – som helseproblemer, utdatert kompetanse, opparbeidete trygderettigheter – har ført til at de i mindre grad var en del av arbeidsstyrken?

En slik tilnærming er imidlertid ikke valgt i HMR-studien, tilsynelatende av to grunner. Den ene er endogenitets-utfordringen. HMRs formål er å etablere den *kausale* effekten av PLAAT-innvandringen (og for så vidt også av innvandring fra høyinntektsland). Endogenitets-utfordringen skyldes selektive tendenser i hvem som «eksponeres» for den antatte årsaken. Om lavstatus norskfødte står i fare for å bli «crowded out» av arbeidslivet, kan de unnsnippe ved å utdanne seg til yrker der PLAAT-konkurransen er mindre, eller ved å flytte til områder der tilgangen på jobber er større. På den annen side er det jo heller ikke tilfeldig hvor i landet PLAAT-innvandrere bosetter seg, og da spesielt arbeidsinnvandrerne. Sammenhengen mellom andelen PLAAT-innvandrere og arbeidsdeltakelsen blant lavstatus

2. Vi har gjort en enkel test med variabler fra *microdata.no*. For 2002 og 2015 undersøkte vi sysselsettingen blant lavstatus norskfødte (operasjonalisert som ikke fullført videregående skole), klassifisert etter hvilken arbeidsmarkedsregion de bodde i. Vi fant at sysselsettingen blant lavstatus norskfødte var generelt lavere i 2015 enn i 2002. Men dessuten fant vi at jo *høyere* andel PLAAT-innvandrere i regionen i 2015, og jo *mer* PLAAT-andelen i regionens befolkning hadde *økt* fra 2002 til 2015, desto *bedre* var sysselsettingen i 2015 og utviklingen av sysselsettingen fra 2002 til 2015 blant lavstatus norskfødte. Dette bør etterprøves, og tolkninger kan selvsagt diskuteres, men et slikt mønster kan antyde at HMR-studiens konklusjoner er svært usikre.

norskfødte i hver enkelt arbeidsmarkedsregion vil derfor være et upresist uttrykk for kausaleffekten av innvandringen, siden den observerte sammenhengen vil være oppblandet med – og utvannet av – uoversiktlige effekter av flytting, personlige valg og andre selektive tendenser, både blant innvandrere og norskfødte.

HMRs analysemodell er utformet med siktemålet å «isolere» den kausale effekten av innvandringen på en måte som nøytraliserer endogenitetsproblemet. Den uavhengige variabelen – forklaringsvariabelen – er andelen PLAAT-innvandrere (og innvandrere fra høyinntektsland) i den voksne befolkningen i 46 arbeidsmarkedsregioner, målt år for år 1992–2012. Men *hvem* blir «eksponert»? Her blir dette bestemt – ikke av hvilken arbeidsmarkedsregion som de lavstatus norskfødte bodde i da de var i starten av yrkeslivet, men derimot av hvor *moren* bodde da «barnet» var 32 år. En grunn til denne originale framgangsmåten kan være at HMR har antydnet at «eksponering» for PLAAT-innvandring i *oppvekstmiljøet* («commuting zone of childhood/adolescence») er avgjørende (s. 7), men i så fall: hvorfor fokusere på mors bosted da sønnen eller datteren var 32 år gammel? Dersom «eksponering» i oppveksten er av størst interesse, ville vel mors bosted ved 16 års alder vært et mer rimelig valg?

Men dersom poenget var å måle konkurransen fra PLAAT-innvandrere i de delene av arbeidsmarkedet der personen ønsker innpass, i den livsfasen da arbeidskarrierene starter for alvor, er det rimelig å måle «eksponeringen» ved alder 32 år, slik HMR har gjort. Men hva innvandringsandelen i befolkningen der *mor* bor indikerer er uklart, for det kan være et helt annet sted enn der hvor avkommet faktisk befinner seg. Ikke alle som flytter på grunn av skoler eller studier flytter tilbake til hjemstedet umiddelbart etterpå.

Om endogenitets-utfordringen løses ved framgangsmåten valgt i HMR-studien, er etter vår mening høyst uklart. Hvilken «eksponering» analyseutvalget har vært utsatt for, blir dif-fust. Riktignok kan bruken av mors bosted gjøre at effektene av avkommets valg av utdanning og bosted blir nøytralisert et stykke på vei, men problemet forsvinner neppe, for også mødrene selv kan jo ha styrt sitt bostedsvalg ut fra hensyn til barnets framtidige arbeidsmuligheter. For øvrig velger HMR også å se helt bort fra seleksjon og flyttinger blant innvandrerne (s. 14).

Den andre grunnen til valg av analysemodell er at «crowding-out»-hypotesen, til tross for at den rolle den spiller i teksten, *ikke* er i fokus for analysene. Tittelordene «social mobility» henspiller på at analysene dreier seg om *forskjellen* i «suksess» på arbeidsmarkedet mellom norskfødte barn av lavinntektsforeldre og de med høyinntektsforeldre. HMR viser til at denne forskjellen er blitt større over tid.³ Inntekt fra arbeid og arbeidsdeltakelse blir altså målt, og de relateres til foreldrenes egen plassering i sin generasjons inntekts-hierarki. Formålet er imidlertid ikke å studere den faktiske sysselsettingen blant lavstatus norskfødte, men *ulikheten* mellom barn av lavinntektsforeldre og høyinntektsforeldre over tid. Utfallsmålet i analysene representerer de *relative* forskjellene⁴ mellom de med lav- og høy-

3. HMR-studien viser for eksempel at barna født i 1960 med foreldre i den laveste inntektskvintilen (laveste 20 prosent) hadde, som 33–36-åringer, om lag åtte prosentpoeng lavere sysselsetting enn gjennomsnittet, mens de tilsvarende barna født tjue år seinere, i 1980, med foreldre i denne laveste inntektskvintilen hadde om lag 10,5 prosentpoengs lavere sysselsetting (se figur 2, s. 9).
4. Et slikt fokus på relative forskjeller innebærer færre antakelser knyttet til bakenforliggende forhold som både henger sammen med andel innvandrere i et lokalområde og lavstatus norskfødte sine sjanser på arbeidsmarkedet. Men den gjenstående forutsetningen er samtidig ganske sterk, nemlig at potensielle konfunderende faktorer skal påvirke alle norskfødte på en lik måte. Også her mener vi at den teoretiske resonneringen burde vært langt mer overbevisende.

inntektsforeldre, noe som kan tenkes å være relatert til «crowding-out»-hypotesen, men mange andre forhold vil sannsynligvis også spille inn.

HMR-studien finner et statistisk mønster som tyder på en viss sammenheng mellom hvor store disse *relative* forskjellene var og PLAAT-innvandrerandelen i regionen der mor bodde da sønnen eller datteren var 32 år. Vi synes det er problematisk å erklære at dette er en sterk indikasjon på at PLAAT-innvandringen er *årsaken* til jobbvanskene som lavstatus norskfødte har. Hvilken «eksponering» den uavhengige variabelen faktisk måler, er så diffus at det er vanskelig å trekke konklusjoner. At *relative* forskjeller øker, kunne i prinsippet skje ved at lavstatus norskfødte har en uendret situasjon, mens høystatus norskfødte bedrer sin situasjon. Materialet framlagt i studien viser bare *relative* forskjeller. Ingen målinger av PLAAT-innvandrerens faktiske sysselsetting inngår i analysene, noe som vel er nødvendig om «crowding-out»-hypotesen skal sannsynliggjøres?

Studien drøfter ikke alternative forklaringer. En grunn til økte *relative* forskjeller i «suksess» på arbeidsmarkedet kunne for eksempel være at forskjellene i opphavsfamilienes ressurser mellom den laveste og høyeste inntektskvintilen har økt, eller at andre forhold har gjort lavstatus norskfødte mer tilbøyelige til å få vansker i arbeidsmarkedet, helt uavhengig av PLAAT-innvandringen. Vi kunne også ønske mer innledende deskriptive resultater. Hva som løses med det store antallet dummy-variable er lite klargjort, og det ville være opplysende med rapportering av resultatene også før den utstrakte bruken av kontrollvariabler. Usikkerheter kunne delvis motvirkes ved robusthetssjekker. Forfatterne tar noen grep i så måte, ved at den geografiske forklaringsvariabelen (mors bosted) blir nedskalert fra 46 til 5 regioner, og ved at foreldrebakgrunnen blir målt med inntektsdesiler i stedet for kvintiler. Den underliggende modellen derimot, blir ikke forandret mye. Forfatterne kunne dessuten ha sjekket om resultatene er stabile om utvalgets sosiale bakgrunn blir klassifisert etter foreldrenes utdanningsnivå i stedet for etter foreldrenes inntektsnivå.

ANDRE INNVENDINGER

HMR-studien presenterer seg ikke som et bidrag som har sysselsettingspolitiske følger, men implisitt ligger det selvsagt føringer i argumentasjonen. Relativt lav sysselsetting både blant lavstatus norskfødte og blant PLAAT-innvandrere er en politisk utfordring. I denne studien sitter man som leser igjen med inntrykket av at utfordringen ikke kan ha en løsning som virker for begge kategorier samtidig. Sånn sett gir ikke studien mye å bygge på for sysselsettingspolitikken, bortsett fra for dem som vil kaste ut deler av befolkningen i troen på at det vil gjøre situasjonen lettere for de gjenværende.

Mer generelt er studiens premiss om «to typer» innbyggere – innvandrere og ikke-innvandrere – uheldig. En kan stille spørsmål ved å innrette en studie på å (eventuelt) påvise at den ene typen innbyggere svekker arbeidsmulighetene for den andre typen innbyggere. Dette er en sjanger der det er mange muligheter – eldre mot yngre, kvinner mot menn, funksjonshemmede mot funksjonsfriske osv. Når flere typer aktører er i samme marked, kan det alltid konstrueres modeller som impliserer at den enes «suksess» svekker den andres muligheter. Politisk sett er en slik retorikk betenkelig: en typisk «sette utsatte grupper opp mot hverandre»-konstruksjon.

Forfatterne mener imidlertid at studien er politisk relevant i den forstand at den «rationalize[s] the apparent polarization of sentiments toward immigration» (se blant annet s. 6, s. 27 og abstract). Siden forfatterne mener å ha vist at det er en kausalsammenheng mellom innvandringen fra lavinntektsland og vanskene i arbeidsmarkedet blant lavstatus norskfødte, trekker de konklusjonen at lavstatus-grupper som motsetter seg innvandring har et rasjonelt, økonomisk motiv for det. Men innvandringsmotstand er et komplekst fenomen som ikke utelukkende kan reduseres til økonomiske perspektiver. Påstanden er også i utakt med empirien, for i Norge har det ikke vært noen markant «rise of anti-immigrant sentiments among lower-class natives». Nyere studier gir heller en viss støtte til kontakthypotesen, altså at sannsynligheten for innvandringsmotstand *synker* med mer innvandrere i nærmiljøet – se for eksempel Snoen (2017) og Sørensen (2016).

Hvor bevisst *ordvalget* i HMR-studien er, har vi ingen formening om, men etter vår mening innbyr noen uttrykk til uheldige assosiasjoner. Noe skyldes selvsagt sjargongen innen kausalanalyse-metodologien, som benytter uttrykk som «treatment» og – som her – «exposure to immigration».

I dagligtalen vil «exposure» forbindes med å være utsatt for noe skadelig, og «exposure to immigration» kan altså lett gi negative konnotasjoner til innvandring. I en del studier kan den ubetenksomme ordbruken være et – bevisst eller ubevisst – grep for å underbygge motvilje, som når «smitte» brukes som forklaring på geografisk nærhet blant nye mottakere av uførepensjon. «Smitte» henspiller på epidemier, mens mekanismene bak slike observasjoner kan være kunnskapsdiffusjon eller informasjon fra leger og fagforeningsrepresentanter om rettigheter, og hvorfor skal slikt belemres med assosiasjoner til epidemier?

Av samme type er HMR-studiens bruk av «crowded-out»-betegnelsen, som får det til å høres ut som om innvandrere nærmest presser lavstatus norskfødte ut av arbeidslivet. Samtidig som uttrykket antyder en form for illegitim atferd fra PLAAT-innvandrerens side, blir *arbeidsgivernes* rolle kamuflert. For det er vel *arbeidsgiverne* som eventuelt bruker ansettelser av innvandrere for å bedre fortjenesten? Men HMR-studien nevner ikke arbeidsgivere (verken ordene «employer», «firm», «business», «company» eller «corporation» forekommer en eneste gang i manuskriptet), og anonymiserer derfor dem som faktisk iverksetter en slik utvikling i et abstrakt, upersonlig marked.

Til sist en mindre detalj: Artikkelen presenteres som en studie av *sosial mobilitet*, som her vil innebære intergenerasjonell mobilitet. Strengt tatt er det bare plasseringen i inntektshierarkiet (dvs. «earnings rank») som måles på noenlunde samme måte for foreldrene og avkommet. Mest handler derfor studien om arbeidsmarkedsutfall, siden den ikke måler «earnings share» og «employment» både for foreldrene og avkommet. Begrepet «social mobility» blir derfor noe upresist – også fordi det her bare dreier seg om økonomisk mobilitet og ikke om sosial mobilitet i mer generell forstand.

REFERANSER

- Birkelund, G. E., Rogstad, J., Heggbo, K., Aspøy, T. M. & Bjelland, H. (2014). Diskriminering i arbeidslivet. Resultater fra randomiserte felteksperiment i Oslo, Stavanger, Bergen og Trondheim. *Sosiologisk tidsskrift*, 22(4), 352–382.
- Bratsberg, B., Raau, O. & Røed, K. (2016). Flyktninger på det norske arbeidsmarkedet. *Søkelys på arbeidslivet*, 33(3), 185–207.

- Bratsberg, B., Raaum, O. & Røed, K. (2017). Immigrant labor market integration across admission classes. I T. M. Andersen, A. P. Damm & O. Åslund (red.), *Nordic Economic Policy Review. Labour Market Integration in the Nordic Countries. TemaNord 2017:520* (s. 17–53). Copenhagen: Nordic Council of Ministers.
- Bratsberg, B., Raaum, O. & Røed, K. (2018). Job loss and immigrant labour market performance. *Economica*, 85(337), 124–151. DOI: <https://doi.org/10.1111/ecca.12244>
- Friberg, J. H. & Midtbøen, A. H. (2017). Ethnicity as skill: Immigrant employment hierarchies in Norwegian low-wage labour markets. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 44(9), publisert online 27. oktober. DOI: <https://doi.org/10.1080/1369183X.2017.1388160>
- Hoen, M. F., Markussen, S. & Røed, K. (2018). Immigration and social mobility. *IZA Discussion Paper* No. 11904. Bonn: IZA – Institute of Labor Economics.
- Iversen, E. K., Aalen, P. & Jakobsen, E. W. (2017). Innvandrerarbeidskraftens innvirkning på produktivitet, lønnsnivå og lønnsomhet. *Søkelys på arbeidslivet*, 34(1-2), 63–79.
- Markussen, S. & Røed, K. (2017). Egalitarianism under pressure: Toward lower economic mobility in the knowledge economy? *IZA Discussion Paper* No. 10664. Bonn: IZA.
- Snoen, J. A. (2017). Flere innvandrere reduserer støtten til innvandringskritikerne. *Minerva*, 2. oktober. Hentet fra <https://www.minervanett.no/kjennskap-og-vennskap/>
- Sørensen, R. J. (2016). After the immigration shock: The causal effect of immigration on electoral preferences. *Electoral Studies*, 44, 1–14. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2016.06.009>